

FĂURITORI ȘI MARTIRI AI UNIRII BASARABIEI CU ROMÂNIA

CREATORS AND MARTYRS OF BESSARABIA'S UNION WITH ROMANIA

Colonel (r) conf. univ. dr. Anatol MUNTEANU*

**Maiorul Cijevschi Vasile
(1880-1931)**

**Membru al Sfatului Țării, militant activ pentru
dezrobirea Basarabiei de sub stăpânirea rusească**

Rezumat: Maiorul Vasile Cijevschi a fost o personalitate importantă în procesul de unificare a Basarabiei cu Țara mamă România. Fiind militar activ în Armata imperială rusa, în 1904-1905, a participat la războiul ruso-japonez, în primul război mondial și în evenimentele militare ale frontului românesc, Vasile Cijevschi în perioada 1917-1918 a mobilizat militarii moldoveni pentru formarea structurilor militare ale Armatei Naționale Moldovenești. A participat la Congresul Ostășesc, a sprijinit și a convocat împreună cu alți ofițeri Sfatul Țării, viitor parlament al Republicii Democratice Moldovenești, a sprijinit și a votat Unirea Basarabiei cu România.

Cuvinte cheie: Armata imperială rusă, Comitetul Ostășesc, Congresul Ostășesc, Sfatul Țării.

Abstract: Major Vasile Cijevschi was a significant personality in the process of unifying Bessarabia with mother country Romania. As an active military in Russian

---

* Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Imperial Army, between 1904 and 1905, he took part in the Russian-Japanese war and in World War I in the military events on the Romanian front. Between 1917 and 1918, Vasile Cijevschi mobilized Moldovan military personnel to create the military structures of Moldovan National Army. He participated in the Military Congress, he supported and summoned, together with other officers the Country Council that was to become the parliament of Democratic Republic of Moldova, and he supported and voted for the Union of Bessarabia to Romania.

Keywords: *Russian Imperial Army; Military Committee; Military Congress; Country Council.*

Cijevschi Vasile s-a născut la 17 octombrie 1880, în satul Zaim (localitatea de baștină a poetului militar Alexei Mateevici), plasa Căușeni, județul Tighina, din familie de români-moldoveni, preoți, cu o stare materială bună pentru vremea respectivă. În 1895 este admis la Seminarul Teologic [1] din Chișinău. Nu-l termină și îmbrățișează cariera militară. În 1902 termină Școala de cavalerie din orașul Elizavetgrad.[2]. După o perioadă scurtă obține gradul de rotmistru de stat major.

Fiind ofițer activ, a fost trimis în trupele ruse din Răsăritul Depărtat: Habarovsc și Vladivostoc. Aici a fost prins în războiul ruso-japonez din 1904-1905. Îndură toate greutățile războiului, armata rusă prost înzestrată și echipată, pierde lupte și bătălii, este rănit pe front. Vasile Cijevschi este transferat cu unitatea militară în partea europeană a Rusiei, ocupă diferite posturi de comandă, până la comandant de batalion, grad militar - maior[3]. La 16 aprilie 1911, pe motiv de sănătate este trecut în rezervă.

În 1914 este mobilizat din nou în armata țaristă, participă activ la luptele din primul Război Mondial, fiind ofițer de comandă în Armata II rusă, comandată de generalul Samsonov, înfrântă de germani în Prusia orientală. Se retrage dezamăgit și bolnav din armata zdrobită. Se întoarce în Basarabia și se stabilește în Chișinău, unde desfășoară diverse activități, lucrează în Zemstva Basarabiei, se include în activități social-politice, făcând parte din „Partidul Partizanilor Ordini de Stat”, colaborează cu liderii Blocului Moldovenesc: Halippa, Ciobanu, Pelivan, Gore și cu ofițerii basarabeni din Comitetele ostășești preocupați de politică.

Grigore Cazacliu, patriot român, menționează în cartea sa „Contribuția lui Vasile Cijevschi...”, înțelegând spiritul vremii, „a venit de bună voie la mine, la Iași, cu trup și suflet s-a alăturat acțiunilor pentru dezrobirea Basarabiei noastre”. În continuare, autorul menționează că „V.Cijevschi a rămas nedespărțit de noi și în toate împrejurările era mereu înainte, alături de camarazii de lupte din comitetele militare ostășești”.

A participat, în perioada 8/21-15/28 septembrie 1917, la Kiev în cadrul delegației Partidului Național Moldovenesc, la lucrările Congresului Naționalităților din Rusia, fiind ales în prezidiul Congresului, a reprezentat Basarabia *ca autonomă și independentă în componența Rusiei democratice*.

La Congresul istoric al militarilor a prezidat, a deținut funcția de Președinte al Congresului Ostașilor Moldoveni, care și-a ținut lucrările între 20 și 27 octombrie 1917, la Chișinău. Maiorul Cijevschi Vasile, ca organizator și orator a știut să potolească spiritele distructive a ostașilor revoluționari din alte partide, a participat la redactarea Rezoluției Congresului care a schimbat esențial strategia și tactica de luptă cu eserii și bolșevicii din Chișinău. În discuții aprinse și constructive au fost limpezite problemele autonomiei și independenței ținutului, cu alți colegi politici a discutat și colaborat pentru crearea Sfatului Țării. S-au publicat decizii, principiile naționalizării Armatei, învățământului, culturii, bisericii, etc. S-a discutat problema românilor – moldoveni de peste Nistru.

Ostașii basarabeni veniți de pe front ca delegați din diferite garnizoane ale Imperiului Rus au proclamat *autonomia Basarabiei, au adoptat decizia de a convoca organul suprem al Basarabiei – Sfatul Țării*. La ședința din 26 octombrie 1917, participanții la Congres, prezidați de maiorul Vasile Cijevschi, au ales prin vot deschis din sânul militarilor 44 de deputați: printre aceștea numărându-se și Vasile Cijevschi. [5]

În intervalul de după Congres și până la deschiderea lucrărilor Sfatului Țării, Cijevschi Vasile a deținut funcția de Comisar militar al Basarabiei (împreună cu maiorul Vasile Țanțu). A fost șef al Statului Major al Comisariatului Militar Moldovenesc.

În cadrul ședinței Sfatului Țării din 23 noiembrie 1917, Vasile Cijevschi a prezentat proiectul de lege cu privire la organizarea Comisariatului Militar, prin aceasta și alte acțiuni a pus bazele Armatei Moldovenești. Vasile Cijevschi a avut mandat validat în Sfatul Țării de la 21.11.1917 până la 27.11.1918.

În Sfatul Țării activează în Comisia de Drept și în Comisia a II-a de Redactare.

După formarea la 7 decembrie 1917 a Consiliului Directorilor Generali al Republicii Democratice Moldovenești, afirmă Ioan Pelivan, lui Vasile Cijevschi i-a fost încredințat postul de subsecretar de stat în cadrul Directoratului de Externe și, în această calitate, tot în luna decembrie, el a fost delegat „*la Iași, într-o misiune diplomatică importantă, când a avut norocul să fie primit în audiență și de regele Ferdinand I*”, misiune pe care a îndeplinit-o cu succes.

La 27 martie 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România.

A vorbit în numele Blocului Moldovenesc și a lansat propunerea, ca Blocul Moldovenesc, având în vedere activitatea și meritele deosebite *a patriotului*

român-basarabean, omului politic și savantului Constantin Stere să fie primit în rândul Partidului nostru și în Sfatul Țării. O parte dintre delegații din sală și în primul rând, evreii, eserii și minoritățile îl considerau pe profesorul Stere un naționalist român, periculos, revoluționar controversat, delegații ar fi votat împotriva dânsului, dar Vasile Cijevschi, prin autoritatea sa și modul de exprimare a reușit să convingă sala.

A doua intervenție de principiu a lui Vasile Cijevschi ține de modul de votare a Unirii. Și el, în numele Blocului Moldovenesc, a cerut ca votarea să se facă deschisă și nominal, propunere acceptată până la urmă de toată asistență.

După Unire, Vasile Cijevschi a fost funcționar al Primăriei Chișinău, șeful Secției Școli, avea toate legăturile cu școlile, avea cursuri, era mereu preocupat de învățământ.

La 26 noiembrie 1918 a semnat Actul alcătuit de o parte dintre deputații Sfatului Țării referitor la alipirea condiționată a Basarabiei la România, a pledat pentru această cauză motivat. Această acțiune i-a știrbit din autoritatea pe care o avea în rândul unioniștilor și a intelectualilor de marcă. Avea o idee aparte față de independența pe care trebuia s-o aibă Basarabia în componența României Mari, pământul boierilor și moșierilor trebuia predat țăranilor și soldaților participanți la războaie.

Vasile Cijevschi, în anul 1926, este prim-redactor la revista România Nouă, care îl avea ca director pe Onisifor Ghibu. S-a remarcat pe tărâmul jurnalistic, colaborând la o serie de publicații periodice ale vremii, fiind director, redactor al câtorva ziare chișinăuene: „Golos Kisiniova” (director, 1919), „Bessarabskaia jizni” (redactor, 1924), „Nasa misli” (redactor, 1924-1925).

În perioada 1921-1926, Vasile Cijevschi a avut onoarea să fie președinte al Societății de Belle Arte din Basarabia, promovând cultura și arta națională.

Rotinduse în cercuri intelectuale basarabene, Vasile Cijevschi s-a simțit bine și onorat. Veteranii de război îl considerau una dintre cele mai importante figuri în Societatea Ofițerilor din fosta Armată a Republicii Moldovenești. Bancherii îl considerau omul lor, deoarece a activat în cadrul Băncii Publice Orășenești. Iar cei de la Asociația Astra îl știau devotat ideilor culturale promovate de aceasta în societatea basarabeană. Din spusele contemporanilor era rupt de politică, fiind însă prezent la toate manifestările culturale ale Chișinăului.

După cele scrise și analizate în scurta schiță biografică a unuia dintre eroii Unirii, Vasile Cijevschi, concluzionăm și remarcăm câteva fapte, care îl caracterizează plenar ca pe unul dintre marile personalități ale făuririi României Mari, și anume:

•”Câteodată mi se pare că viețile distinselor personalități se aseamănă cu niște simfonii tulburătoare, animate de fluxuri și refluxuri. După acorduri de maximă amplitudă se rânduiesc acorduri stinse, înăbușite, abia sesizabile.

•După evenimentele Unirii, mulți s-au căpătuit cu averi și posturi, au apucat dregătorii și s-au lansat în cariere de mare pondere.

Nobilul și onestul Vasile Cijevschi s-a mulțumit cu puținul. A doua fază a vieții sale a trecut în monotonia muncii de funcționar al primăriei, de redactor, de ziarist, etc. *Și poate s-ar fi trecut și el uitat, cum se trec mii și mii de funcționari, de nu era de vină caracterul lui dârz, corect și devotamentul profund față de pământul Basarabiei române.”*

Moare în Chișinău la 14 iulie 1931, în urma rănilor de la război și a unor boli incurabile, fiind înhumat la Cimitirul Central ortodox din Chișinău.

BIBLIOGRAFIE

A.N.R.M., f.1862, inv.23, d 987, f.1.

A.N.R.M., f.1862, inv.9, d 532, f.22v

A.N.R.M., f.403, inv.1, d.362, f.42v.

CAZACLIU G., „Contribuția lui Vasile Cijevschi la unirea Basarabiei cu patria noastră, în „Cuvânt moldovenesc” din 19 iulie 1931, p.1.

PELIVAN I., CIJEVSCHI G.V., în „Cuvânt Moldovenesc”, 19 iulie 1931.

POȘTARENCU D., *Destinul românilor basarabeni sub dominația țaristă*, Chișinău, 2012.

